

**Analiza translatywna niemieckich, polskich
i hiszpańskich compositów**

**Translatic Analysis
of German-Polish-Spanish compositia**

Szymon Machowski
Instytut Językoznawstwa
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
al. Niepodległości 4, 61-874 Poznań

Abstract

The aim of this article is to present ways of translating both subordinative and coordinative German compounds into Polish and Spanish. The translation analyses of compounds is based on three parallel sets of compounds selected from the German, Polish and Spanish versions of *The Trial* by Franz Kafka. In the first part of the article, the compounds from the sets are classified in view of semantic relations between constituents of the compounds. Then the ways of translating German compounds representing each compound type into Polish and Spanish are discussed.

1. Wstęp¹

Celem artykułu jest przedstawienie sposobów przekładu zarówno koordynacyjnych², jak i subordynacyjnych³ niemieckich compositów na język polski i hiszpański. Do zgromadzenia zasobów leksykalnych służących do przeprowadzenia niemiecko-polsko-hiszpańskiej analizy translatywnej compositów opracowano:

- (i) zbiór niemieckich, polskich i hiszpańskich compositów na podstawie „Procesu” Franza Kafki z uwzględnieniem liczby powtórzeń danych compositów zarówno w niemieckim oryginale, jak i w polskim oraz hiszpańskim tłumaczeniu powieści,
- (ii) trzy zbiory: niemieckich compositów, polskich tłumaczeń niemieckich compositów oraz hiszpańskich tłumaczeń niemieckich compositów.

Tłumaczenie „Procesu” Franza Kafki na język polski dokonane przez Bruno Schulza zostało wydane w 2008 w Wydawnictwie Świata Książki w Warszawie. Z kolei przekład „Procesu” Franza Kafki na język hiszpański dokonany przez Miguela Veddę został opublikowany w 2007 roku w Wydawnictwie Librodot w Madrycie.

W artykule przedstawiono sposoby tłumaczenia niemieckich compositów na język polski i hiszpański, omawiając tłumaczenie niemieckich compositów koordynacyjnych i subordynacyjnych na język polski i hiszpański. Wyróżniono dwa główne sposoby tłumaczenia niemieckich compositów subordynacyjnych na język polski i hiszpański. W wypadku dwuczłonowych compositów subordynacyjnych szczegółowo omówiono przekład na język polski i hiszpański wyróżnionych podklas niemieckich compositów, takich jak: dopełniaczowe, celownikowe, biernikowe, narzędnikowe, miejscownikowe i przydawkowe. Następnie omówiono tłumaczenie

---

¹ Niniejszy artykuł jest częścią pracy magisterskiej autora napisanej w Instytucie Językoznawstwa UAM pod kierunkiem prof. dr. hab. Jerzego Bańcerzowskiego.

² Composita koordynacyjne to takie composita, których znaczenie jest sumą znaczeń ich składowych członów połączonych współrzędnie (Klemensiewiczówna 1951).

³ Composita subordynacyjne zbudowane są co najmniej z dwóch członów, z których jeden człon jest członem – kwalifikatorem, a drugi jest członem kwalifikatum (Klemensiewiczówna 1951).

wieloczłonowych niemieckich compositów subordynacyjnych na język polski i hiszpański.

2. Podział compositów na potrzeby niemiecko-polsko-hiszpańskiej analizy translatywnej

Celem przeprowadzenia analizy translatywnej wykorzystano podział compositów na:

- composita subordynacyjne,
- composita koordynacyjne.

2.1. Podział dwuczłonowych compositów subordynacyjnych na potrzeby niemiecko-polsko-hiszpańskiej analizy translatywnej

Zaproponowano dalszy podział compositów subordynacyjnych ze względu na:

- (i) relacje semantyczno-gramatyczne między członami compositów ze względu na kategorię przypadku członu kwalifikatora a paratezami tychże compositów

Podział compositów ze względu na relacje semantyczno-gramatyczne między członami compositów ze względu na kategorię przypadku członu określającego a paratezami tychże compositów traktuje o związkach semantycznych między członami compositów subordynacyjnych a należącymi do syntagm wyrazami, poprzez złączenie których dane composita zostały utworzone (Handke 1976: 12). Każdorazowo danemu compositum subordynacyjnemu można przypisać syntagmę hipotaktyczną o liczbie wyrazów równej liczbie członów danego compositum. Ponadto każdemu członowi compositum musi odpowiadać homosygnifikacyjnie jeden wyraz w paratezie⁴. Człony compositów mają *status compositus*⁵, czyli mogą mieć inną postać niż homosygnifikacyjnie

---

⁴ Parateza jest to luźna grupa wyrazowa odpowiadająca compositum (Handke 1976: 21).

⁵ Termin zaproponowany przez prof. J. Bańcerowskiego.

odpowiadające im wyrazy samodzielne lub mogą mieć taką samą postać co homosygnifikacyjnie odpowiadające im wyrazy samodzielne. Zatem dany wyraz może wystąpić *in statu composito*, czyli przyjąć formę właściwą dla jego występowania jako człon *compositum*. W danym *compositum* subordynacyjnym co najmniej jeden z członów przybiera taką formę przypadku co odpowiadający mu wyraz w paratezie danego *compositum*. Czasem forma przypadku członu kwalifikatora *compositum* może się różnić od formy przypadku odpowiadającego mu wyrazu w paratezie danego *compositum*.

Ze względu na kategorię przypadku między *compositami* subordynacyjnymi a ich paratezami można wyróżnić następujące typy *compositów*:

- A. dopełniaczowe
  - B. celownikowe
  - C. biernikowe
  - D. narzędnikowe
  - E. miejscownikowe
  - F. przydawkowe
  - G. liczebnikowe
  - H. czasownikowe
- A. Do subordynacyjnych *compositów* dopełniaczowych zalicza się te *composita*, którym można przypisać paratezy będące minimalnymi konstrukcjami hipotaktycznymi, w których co najmniej jeden wyraz będący kwalifikatorem występuje w formie fleksyjnej dopełniacza. Zatem człony kwalifikatory w subordynacyjnych *compositach* dopełniaczowych mają postać przypadku dopełniacza (Klemensiewiczówna 1951). Oto przykłady *compositów* dopełniaczowych pochodzące ze zbiorów *compositów* z „Procesu” Franza Kafki:

compositum subordynacyjne dopełniaczowe	jego parateza z wyróżnionym wyrazem w dopełniaczu
<i>Lebensende</i>	<i>Ende des Lebens</i>
<i>Obsthändler</i>	<i>Händler des Obsts</i>
<i>Gerichtshof</i>	<i>Hof des Gerichtes</i>

- B. Do subordynacyjnych compositów celownikowych zalicza się te composita, którym można przypisać paratezy będące minimalnymi konstrukcjami hipotaktycznymi, w których co najmniej jeden wyraz występuje w formie fleksyjnej celownika. Zatem człony kwalifikatory w subordynacyjnych compositach celownikowych mają postać przypadku celownika. Oto przykłady compositów subordynacyjnych celownikowych pochodzące ze zbiorów compositów:

compositum subordynacyjne celownikowe	jego parateza z wyróżnionym wyrazem w celowniku
<i>Gebetbuch</i>	<i>Buch zum Beten</i>
<i>Reiseanzug</i>	<i>Anzug für die Reise</i>
<i>Schreibtisch</i>	<i>Tisch zum Schreiben</i>

- C. Do subordynacyjnych compositów biernikowych zalicza się te composita, którym można przypisać paratezy będące minimalnymi konstrukcjami hipotaktycznymi, w których co najmniej jeden wyraz występuje w formie fleksyjnej biernika. Zatem człony kwalifikatory w subordynacyjnych compositach biernikowych mają postać przypadku biernika. Oto przykłady compositów subordynacyjnych biernikowych pochodzące ze zbiorów compositów:

compositum subordynacyjne biernikowe	jego parateza z wyróżnionym wyrazem w bierniku
<i>kopfschütteln</i>	<i>den Kopf schütteln</i>
<i>wahrheitsliebend</i>	<i>die Wahrheit lieben</i>
<i>prawdomówny</i>	<i>mówiący prawdę</i>

- D. Do subordynacyjnych compositów narzędnikowych zalicza się te composita, którym można przypisać paratezy będące minimalnymi konstrukcjami hipotaktycznymi, w których co najmniej jeden wyraz występuje w formie fleksyjnej narzędnika. Zatem człony

kwalfikatory w subordynacyjnych compositach narzędnikowych mają postać przypadku narzędnika. Oto przykłady compositów subordynacyjnych narzędnikowych pochodzące ze zbiorów compositów:

compositum subordynacyjne narzędnikowe	jego parateza z wyróżnionym wyrazem w narzędniku
<i>Handklatschen</i>	<i>mit der Hand klatschen</i>
<i>Kleiderkasten</i>	<i>Kasten mit den Kleidern</i>

E. Do subordynacyjnych compositów miejscownikowych zalicza się te composita, którym można przypisać paratezy będące minimalnymi konstrukcjami hipotaktycznymi, w których co najmniej jeden wyraz występuje w formie fleksyjnej miejscownika. Zatem człony określające w subordynacyjnych compositach miejscownikowych mają postać przypadku miejscownika. Oto przykłady compositów subordynacyjnych miejscownikowych pochodzące ze zbiorów compositów:

compositum subordynacyjne miejscownikowe	jego parateza z wyróżnionym wyrazem w miejscowniku
<i>Küchenlampe</i>	<i>Lampe in der Küchen</i>
<i>Seitenaltar</i>	<i>Altar auf der Seite</i>
<i>Mauertür</i>	<i>Tür in der Mauer</i>

F. Do subordynacyjnych compositów przydawkowych zalicza się te composita, którym można przypisać paratezy będące minimalnymi konstrukcjami hipotaktycznymi, w których co najmniej jeden wyraz jest przymiotnikiem (Klemensiewiczówna 1951). Zatem człony kwalifikatory w subordynacyjnych compositach przydawkowych pochodzą od przymiotników. Oto przykłady compositów subordynacyjnych przydawkowych pochodzące ze zbiorów compositów:

compositum subordynacyjne przydawkowe	jego parateza z wyróżnionym wyrazem będącym przymiotnikiem
<i>równocześnie</i>	<i>równy czas</i>
<i>praworządny</i>	<i>prawy rząd</i>
<i>gleichzeitig</i>	<i>gleiche Zeit</i>

G. Do subordynacyjnych compositów liczebnikowych zalicza się te composita, którym można przypisać paratezy będące minimalnymi konstrukcjami hipotaktycznymi, w których co najmniej jeden wyraz jest liczebnikiem. Zatem człony kwalifikatory w subordynacyjnych compositach liczebnikowych pochodzą od liczebników. Oto przykłady compositów subordynacyjnych liczebnikowych pochodzące ze zbiorów compositów:

compositum subordynacyjne liczebnikowe	jego parateza z wyróżnionym wyrazem będącym liczebnikiem
<i>zweimal</i>	<i>zwei Male</i>
<i>vierzigjährig</i>	<i>mit vierzig Jahren</i>
<i>dwuskrzydłowy</i>	<i>o dwóch skrzydlach</i>

H. Do subordynacyjnych compositów czasownikowych zalicza się te composita, którym można przypisać paratezy będące minimalnymi konstrukcjami hipotaktycznymi, w których co najmniej jeden wyraz jest czasownikiem. Zatem człony kwalifikatory w subordynacyjnych compositach czasownikowych pochodzą od czasownika. Oto przykłady compositów subordynacyjnych czasownikowych pochodzące ze zbiorów:

compositum subordynacyjne czasownikowe	jego parateza z wyróżnionym wyrazem będącym czasownikiem
<i>hierbleiben</i>	<i>bleiben hier</i>
<i>engschreiben</i>	<i>schreiben eng</i>
<i>zurückkommen</i>	<i>kommen zurück</i>

(ii) Ze względu na zakres desygnacji⁶ compositów zaproponowano podział compositów na:

- A. nieposesywne
- B. posesywne
- C. dezyderatywne

A. Do compositów nieposesywnych zalicza się te composita, których znaczenie jest hiponimem członu – kwalifikatum.

compositum nieposesywne	człon – kwalifikatum
<i>Verhaftbefehl</i>	– <i>befehl</i>
<i>Tischtuch</i>	– <i>tuch</i>
<i>pólgodziny</i>	– <i>godziny</i>

B. Do compositów posesywnych zalicza się te composita, których

1. człony określają cechy ich posiadacza (Bauer 2000: 700),
2. znaczenie nie ma związku ze znaczeniem poszczególnych członów.

Oto przykłady compositów posesywnych z „Procesu” Franza Kafki:

blossfüssig, Zeitlang, dwuskrzydłowe, praworzędne, czterdzie-stoletni

C. Do compositów dezyderatywnych zalicza się te composita, które wyrażają prośbę, chęć lub życzenie.

⁶ Zakres desygnacji znaku oznacza zbiór obiektów desygnowanych przez ten znak (Bańczerowski 2000: 10).

Oto przykład compositum dezyderatywnego z „Procesu” Franza Kafki:

dalibóg.

2.2. Niemiecko-polsko-hiszpańska translacja wieloczłonowych compositów subordynacyjnych:

Niniejszy podział traktuje o proponowanych typach compositów subordynacyjnych o większej liczbie członów niż dwa.

wieloczłonowe compositum	człony
<i>Stammtischfeierlichkeit</i>	– <i>stamm</i> – <i>tisch</i> – <i>feierlichkeit</i>
<i>Kunstliebhaber</i>	– <i>kunst</i> – <i>lieb</i> – <i>haber</i>

2.3. Podział compositów koordynacyjnych na potrzeby niemiecko-polsko-hiszpańskiej analizy translatywnej

Zaproponowano podział compositów koordynacyjnych ze względu na pochodzenie ich członów od określonych części mowy na:

A. rzeczownikowe, w których wszystkie człony pochodzą od rzeczowników.

Oto przykład compositum koordynacyjnego rzeczownikowego z „Procesu” Franza Kafki:

compositum koordynacyjne rzeczownikowe	człony pochodzenia rzeczownikowego
<i>Direktor – Stellvertreter</i>	– <i>direktor</i> – <i>stellvertreter</i>

B. liczebnikowe, w których wszystkie człony pochodzą od liczebników.

Oto przykład compositum koordynacyjnego liczebnikowego z „Procesu” Franza Kafki:

compositum koordynacyjne liczebnikowe	człony pochodzące od liczebników
<i>fünfeinhalb</i>	– <i>fünf</i> – <i>ein</i> – <i>halb</i>

3. Sposoby przekładu niemieckich compositów na język polski i hiszpański wraz z przykładami

Jak wspomniano we wstępie, rozważone będą sposoby przekładu niemieckich subordynacyjnych i koordynacyjnych compositów na język polski i hiszpański.

Jako sposób tłumaczenia niemieckich compositów określonego typu przyjmuje się na potrzeby niniejszej pracy następującą sekwencję: dane niemieckie compositum należące do określonego typu – polski odpowiednik danego niemieckiego compositum będący albo polskim compositum, albo polską syntagmą hipotaktyczną, albo polską syntagmą parataktyczną, albo polskim wyrazem prostym⁷ – hiszpański odpowiednik danego niemieckiego compositum będący albo hiszpańskim compositum, albo hiszpańską syntagmą hipotaktyczną, albo hiszpańską syntagmą parataktyczną, albo hiszpańskim wyrazem prostym.

W pierwszej kolejności omówione zostaną sposoby przekładu dwuczłonowych compositów subordynacyjnych na język polski i hiszpański. Następnie omówione zostaną sposoby tłumaczenia

⁷ Termin *wyraz prosty* oznacza jednostkę leksykalną zbudowaną tylko z jednego morfemu leksykalnego bez względu na liczbę afiksów (por. np. Szober 1924: 150).

compositów koordynacyjnych na język polski i hiszpański. Ostatecznie przedstawiony zostanie sposób przekładu wieloczłonowych compositów subordynacyjnych na język polski i hiszpański.

3.1. Przykłady niemiecko-polsko-hiszpańskiego tłumaczenia dwuczłonowych compositów subordynacyjnych

(i) niemieckie composita nieposesywne subordynacyjne dopełniaczone – dwuwyrazowe polskie syntagmy hipotaktyczne – dwuwyrazowe hiszpańskie syntagmy hipotaktyczne

<i>Lebensweise</i>	<i>styl życia</i>	<i>estilo de la vida</i>
<i>Verhaftbefehl</i>	<i>nakaz aresztowania</i>	<i>mandato del arresto</i>
<i>Zimmervermieterin</i>	<i>wynajmująca pokój</i>	<i>inquilino del cuarto</i>
<i>Gerichtshof</i>	<i>hol sądowy</i>	<i>hall de justicia</i>
<i>Gerichtssachen</i>	<i>sprawy sądowe</i>	<i>asuntos de justicia</i>
<i>Gerichtsschriften</i>	<i>pisma sądowe</i>	<i>cartas de justicia</i>
<i>Gerichtsbeamte</i>	<i>urzędnik sądowy</i>	<i>administrativo de justicia</i>
<i>Gerichtsdienner</i>	<i>strażnik sądowy</i>	<i>guarda de justicia</i>
<i>Untersuchungsrichter</i>	<i>sędzia śledczy</i>	<i>juez de justicia</i>
<i>Direktorszimmer</i>	<i>pokój dyrektora</i>	<i>despacho del director</i>
<i>Bankdirektor</i>	<i>dyrektor banku</i>	<i>director del banco</i>
<i>Kopfschmerzen</i>	<i>ból głowy</i>	<i>dolor de cabeza</i>

(ii) niemieckie composita nieposesywne subordynacyjne dopełniaczone – polskie wyrazy proste – hiszpańskie wyrazy proste

<i>Türhüter</i>	<i>oddźwierny</i>	<i>portero</i>
<i>Kirchendiener</i>	<i>kościelny</i>	<i>sacristán</i>
<i>Augenblick</i>	<i>chwila, moment</i>	<i>momento</i>

(iii) niemieckie composita nieposesywne subordynacyjne celownikowe – polskie wyrazy proste – hiszpańskie wyrazy proste

<i>Schreibtisch</i>	<i>biurko</i>	<i>escritorio</i>
<i>Dienstmädchen</i>	<i>szłużąca</i>	<i>criada</i>
<i>Gebetbuch</i>	<i>modlitewnik</i>	<i>devocionario</i>
<i>Dienstmädchen</i>	<i>szłużąca</i>	<i>sirvienta</i>

(iv) niemieckie composita nieposesywne subordynacyjne biernikowe – dwuwyrazowe polskie syntagmy hipotaktyczne – dwuwyrazowe hiszpańskie syntagmy hipotaktyczne

<i>kopfschütteln</i>	<i>kiwać głową</i>	<i>mover la cabeza</i>
<i>nichtssagende</i>	<i>nie mówiące nic</i>	<i>no decir nada</i>

(v) niemieckie composita nieposesywne subordynacyjne narzędnikowe – polskie wyrazy proste – hiszpańskie wyrazy proste

<i>Wörterbuch</i>	<i>słownik</i>	<i>diccionario</i>
-------------------	----------------	--------------------

(vi) niemieckie composita posesywne subordynacyjne miejscownikowe – polskie wyrazy proste-hiszpańskie wyrazy proste

<i>Fortschritt</i>	<i>postęp</i>	<i>progreso</i>
<i>tatsächlich</i>	<i>rzeczywiście</i>	<i>realmente</i>
<i>Spruchwort</i>	<i>powiedzenie</i>	<i>dicho</i>
<i>zurückkommen</i>	<i>wrócić</i>	<i>volver</i>
<i>zurückbringen</i>	<i>oddać</i>	<i>devolver</i>

(vii) niemieckie composita nieposesywne subordynacyjne miejscownikowe – dwuwyrazowe polskie syntagmy hipotaktyczne – dwuwyrazowe hiszpańskie syntagmy hipotaktyczne

<i>Taschenspiegel</i>	<i>lusterko kieszonkowe</i>	<i>espejo de bolsillo</i>
<i>Küchenlampe</i>	<i>lampa kuchenna</i>	<i>lampara de cocina</i>
<i>Altarchor</i>	<i>chór przy oltarzu</i>	<i>coro junto al altar</i>
<i>Fensterklinke</i>	<i>klamka u okna</i>	<i>picaporte en la ventana</i>
<i>Seitenaltar</i>	<i>oltarz boczny</i>	<i>altar lateral</i>
<i>Seitengasse</i>	<i>boczna uliczka</i>	<i>callejone lateral</i>

- (viii) niemieckie composita nieposesywne subordynacyjne czasownikowe – dwuwyrazowe polskie syntagmy hipotaktyczne – dwuwyrazowe hiszpańskie syntagmy hipotaktyczne

<i>hierbleiben</i>	<i>pozostać tu</i>	<i>quedarse aquí</i>
<i>weitergehen</i>	<i>iść dalej</i>	<i>continuar a ir</i>
<i>weitgehen</i>	<i>iść daleko</i>	<i>ir lejos</i>

- (ix) niemieckie composita posesywne subordynacyjne przydawkowe – polskie wyrazy proste – hiszpańskie wyrazy proste

<i>Bewusstsein</i>	<i>świadomość</i>	<i>conciencia</i>
<i>Rechtsanwalt</i>	<i>adwokat</i>	<i>abogado</i>
<i>Hauptstadt</i>	<i>stolica</i>	<i>capital</i>
<i>Hauptmann</i>	<i>kapitan</i>	<i>capitán</i>
<i>manchmal</i>	<i>czasami</i>	<i>a veces</i>
<i>allerdings</i>	<i>jednak</i>	<i>sin embargo</i>
<i>vielleicht</i>	<i>może</i>	<i>possible</i>
<i>Zeitlang</i>	<i>chwilowo</i>	<i>temporal</i>
<i>wahrscheinlich</i>	<i>prawdopodobnie</i>	<i>probablemente</i>

- (x) niemieckie composita posesywne subordynacyjne przydawkowe
 – polskie dwuwyrazowe syntagmy hipotaktyczne – hiszpańskie wyrazy proste

<i>Frühaufsteher</i>	<i>ranny ptaszek</i>	<i>madrugador</i>
----------------------	----------------------	-------------------

- (xi) niemieckie composita posesywne subordynacyjne przydawkowe
 – polskie composita posesywne subordynacyjne przydawkowe
 – hiszpańskie dwuwyrazowe syntagmy hipotaktyczne

<i>altmodisch</i>	<i>staromodny</i>	<i>pasado de moda</i>
-------------------	-------------------	-----------------------

- (xii) niemieckie composita posesywne subordynacyjne liczebnikowe
 – polskie composita posesywne subordynacyjne liczebnikowe
 – dwuwyrazowe hiszpańskie syntagmy hipotaktyczne

<i>achtzehnjährig</i>	<i>osiemnastoletni</i>	<i>de dieciocho años</i>
<i>dreissigjährig</i>	<i>trzydziestoletni</i>	<i>de treinta años</i>
<i>vierzigjährig</i>	<i>czterdziestoletni</i>	<i>de cuarenta años</i>

- (xiii) niemieckie composita nieposesywne liczebnikowe – dwuwyrazowe polskie syntagmy hipotaktyczne – dwuwyrazowe hiszpańskie syntagmy hipotaktyczne

<i>einmal</i>	<i>jeden raz</i>	<i>una vez</i>
<i>zweimal</i>	<i>dwa razy</i>	<i>dos veces</i>
<i>zehnmal</i>	<i>dziesięć razy</i>	<i>diez veces</i>

- (xiv) niemieckie composita posesywne subordynacyjne liczebnikowe -polskie composita posesywne subordynacyjne liczebnikowe
 – hiszpańskie composita posesywne liczebnikowe

<i>dreieckig</i>	<i>trójkątny</i>	<i>triangular</i>
<i>viereckig</i>	<i>czworokątny</i>	<i>cuadrangular</i>

- (xv) niemieckie composita posesywne subordynacyjne liczebnikowe
 – polskie composita posesywne subordynacyjne liczebnikowe
 – hiszpańskie dwuwyrazowe syntagmy hipotaktyczne

<i>vielfach</i>	<i>kilkakrotnie</i>	<i>varias veces</i>
<i>mehrmals</i>	<i>wielokrotnie</i>	<i>muchas veces</i>

3.2. Przykłady tłumaczenia niemieckich compositów koordynacyjnych na język polski i hiszpański

- (i) niemieckie composita koordynacyjne rzeczownikowe – dwuwyrazowe polskie syntagmy hipotaktyczne – dwuwyrazowe hiszpańskie syntagmy hipotaktyczne

<i>stehenbleiben</i>	<i>pozostać w miejscu</i>	<i>seguir a estar</i>
<i>liegen lassen</i>	<i>leżeć w miejscu</i>	<i>seguir a estar acostado</i>

- (ii) niemieckie composita koordynacyjne rzeczownikowe – polskie wyrazy proste – hiszpańskie wyrazy proste

<i>Direktor-Stellvertreter</i>	<i>wicedyrektor</i>	<i>subdirector</i>
--------------------------------	---------------------	--------------------

- (iii) niemieckie composita koordynacyjne rzeczownikowe – polskie composita koordynacyjne rzeczownikowe – hiszpańskie composita koordynacyjne rzeczownikowe

<i>Maler-Bettler</i>	<i>malarz-żebak</i>	<i>pintor-mendigo</i>
----------------------	---------------------	-----------------------

- (iv) niemieckie composita koordynacyjne liczebnikowe – polska syntagma parataktyczna – hiszpańska syntagma parataktyczna

<i>fünfeinhalb</i>	<i>pięć i pół</i>	<i>cinco y media</i>
--------------------	-------------------	----------------------

3.3. Przykład tłumaczenia wieloczłonowych niemieckich compositów subordynacyjnych na język polski i hiszpański

- (i) niemieckie compositum – dwuwyrazowa polska syntagma hipotaktyczna – dwuwyrazowa hiszpańska syntagma hipotaktyczna

<i>Dienstmädchenszimmer</i>	<i>pokój służącej</i>	<i>cuarto de la sirvienta</i>
<i>Kunstliebhaber</i>	<i>miłośnik sztuki</i>	<i>aficionado del arte</i>
<i>Versammlungsteilnehmer</i>	<i>uczestnik zebrania</i>	<i>participante de la asamblea</i>

4. Podsumowanie

W niniejszym artykule wyróżniono sposoby przekładu niemieckich compositów na język polski i hiszpański na podstawie trzech równoległych zbiorów: zbioru niemieckich compositów z „Procesu” Franza Kafki, zbioru tłumaczeń niemieckich compositów na język polski i zbioru tłumaczeń niemieckich compositów na język hiszpański. Wnioski z analizy translatywnej compositów niemiecko-polsko-hiszpańskich są następujące:

- i. Dwuczłonowe niemieckie composita nieposesywne, subordynacyjne dopełniaczowe tłumaczy się na język polski i hiszpański albo za pomocą dwuwyrazowych syntagm hipotaktycznych, albo za pomocą wyrazów prostych.

- ii. Dwuczłonowe niemieckie composita nieposesywne, subordynacyjne celownikowe tłumaczy się na język polski i hiszpański za pomocą wyrazów prostych.
- iii. Dwuczłonowe niemieckie composita nieposesywne, subordynacyjne biernikowe tłumaczy się na język polski i hiszpański za pomocą dwuwyrzowych syntagm hipotaktycznych.
- iv. Dwuczłonowe niemieckie composita nieposesywne, subordynacyjne miejscownikowe tłumaczy się na język polski i hiszpański za pomocą dwuwyrzowych syntagm hipotaktycznych albo wyrazów prostych.
- v. Dwuczłonowe niemieckie composita nieposesywne, subordynacyjne czasownikowe tłumaczy się na język polski i hiszpański za pomocą dwuwyrzowych syntagm hipotaktycznych.
- vi. Dwuczłonowe niemieckie composita posesywne subordynacyjne przydawkowe tłumaczy się na trzy alternatywne sposoby:
  - za pomocą wyrazów prostych na język polski i hiszpański,
  - za pomocą dwuwyrzowych syntagm hipotaktycznych na język polski a na język hiszpański za pomocą wyrazów prostych,
  - za pomocą compositów posesywnych subordynacyjnych przydawkowych na język polski a na język hiszpański za pomocą dwuwyrzowych syntagm hipotaktycznych.
- vii. Dwuczłonowe niemieckie composita posesywne subordynacyjne liczebnikowe tłumaczy się na język polski i hiszpański za pomocą dwuczłonowych, subordynacyjnych compositów posesywnych.
- viii. Dwuczłonowe niemieckie composita nieposesywne subordynacyjne liczebnikowe tłumaczy się na język polski i hiszpański za pomocą dwuwyrzowych syntagm hipotaktycznych.
- ix. Dwuczłonowe niemieckie composita posesywne subordynacyjne liczebnikowe tłumaczy się na język polski i hiszpański za pomocą compositów posesywnych subordynacyjnych liczebnikowych lub na język polski za pomocą compositów posesywnych subordynacyjnych liczebnikowych, a na język hiszpański za pomocą dwuwyrzowych syntagm hipotaktycznych.

- x. Dwuczłonowe niemieckie composita posesywne subordynacyjne liczebnikowe tłumaczy się na język polski za pomocą compositów posesywnych subordynacyjnych liczebnikowych a na język hiszpański za pomocą dwuwyrazowych syntagm hipotaktycznych.
- xi. Dwuczłonowe niemieckie composita koordynacyjne rzeczownikowe tłumaczy się na język polski i hiszpański alternatywnie za pomocą: dwuwyrazowych syntagm hipotaktycznych, wyrazów prostych i dwuczłonowych compositów koordynacyjnych.
- xii. Dwuczłonowe niemieckie composita koordynacyjne liczebnikowe tłumaczy się na polskie i hiszpańskie syntagmy parataktyczne.
- xiii. Wieloczłonowe niemieckie composita subordynacyjne tłumaczy się na język polski i hiszpański za pomocą dwuwyrazowych syntagm hipotaktycznych.

Bibliografia

- Bañcerowski, J. 1997. Aspects of general morphology. *Studia Germanica Posnaniensia XXIII*. 13-46.
- 2000. Is linguistic semantics axiomatically tangible? *Scripta Neophilologica Posnaniensia*. 3-26.
- 2009. Wyraz w aspekcie typologicznym. [komputeropis]
- Pogonowski, J. Zgółka J. 1982. *Wstęp do językoznawstwa*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Bauer, L. 2000. Compounding. *Language Typology and Language Universals*. London: Cambridge University Press.
- Eichinger, L. 2000. *Deutsche Wortbildung: Eine Einführung*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Handke, K. 1976. Budowa morfologiczna i funkcje compositów polskich. *Polska Akademia Nauk. Prace Językoznawcze* 81. 5-26.
- Kafka, F. 1925. *Der Process*. Berlin: Strömfeld Verlag.
- 2008. *Proces*. Warszawa: Świat Książki. Polskie tłumaczenie: Bruno Schulz.
- 2007. *El Proceso*. Madrid: Librodot. Hiszpańskie tłumaczenie: Miguel Védra.

- Klemensiewiczówna, I. 1951. *Wyrazy złożone nowszej polszczyzny kulturalnej. Próba systematyki*. Kraków: Wydawnictwo Studium Słowiańskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Ortner, L. 1991. *Deutsche Wortbildung. Vierter Hauptteil. Substantivkomposita*. Mannheim: Walter de Gruyter.
- , Ortner L. 1984. *Zur Theorie und Praxis der Kompositaforschung*. Mannheim: Gunter Narr Verlag.
- Polański, K. (red.) 1993. *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*. Wrocław etc.: Ossolineum.
- Szober, S. 1924. *Zarys językoznawstwa ogólnego*. Warszawa: Kasa im. J. Mianowskiego.
- Val Álvaro, J. F. 1999. *Gramática descriptiva de la lengua española. Espasa Calpe*. Madrid: Real Academia Española.